

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
13 decembre st. v.
25 decembre st. n.

Ese in fiecare duminică.
Redacțiunea :
Strada principala 375 a.

Nr. 50.

ANUL XXVIII.
1892.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.
Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Cocoveica.

Zoița eră fată frumoasă, dar fără avere; toți din sat o iubiau, dar nici unul nu voia s'o ieie de nevastă, că cu un ciot gol cine dracu vrea să-ș incurce dilele.

Și tot își așteptă norocu, biéta fată, și norocu ei nu mai venia. Și da multe luminări la sfântu Nicolai și la sfântul Vasile și la Inviere, da de giaba, ursitul ei nu se șcicia, nu se arătă.

Și iaca într'o di, cum scotea apă din fântână, se lăsă o cocoveică pe cumpăna fântanei și începù a grăi cătră fată așa:

— Te-am audit adesea ori bocind prin mijlocu nopței și jelindu-te că nu ai parte in lume; și m'am induioșat de tine, că și eu sânt fată fără de noroc, și de-am avut bogății in lume, dar n'am avut frumuseță, — și o fată fără frumuseță și cu bogăție, séu fără bogăție séu cu frumuseță tot nenorocită este in lume. Dar tu, de vrei numai decât să-ți afli ursitu teu, du-te la soră-mea, care-i femeie ca și tine, numai mai bătrână și mai slută decât toate femeile din lume, și du-i semnul ista, și ea decă l'a vedé ța arată ursitu teu.

Și cocoveica ridică o aripă și lăsă de sub ea un inel cu o pétră ce semená tocmai cu ochii cocoveicei, — ș-apoi se făcù nevedută.

Zoiței îi eră deodată frică să pue mâna pe inelul cela, că par că eră viu; dar apoi își făcù curaj, îl luă și-l puse in deget.

Și cum îl puse in deget, cum i se arătă inainte o

cărare lungă, și o scânteie nestinsă ce ședea in mijlocul cărarei.

Fata făcù un pas spre scânteie; scânteia plecà un pas mai departe; fata iar face un pas, scânteia iar se depărtéză c'un pas; și tot așa fata pășește, scânteia se depărtéză, și Zoița se trezește in mijlocu unei păduri mari și intunecóse, de nu se zăria nici in cer nici in pământ alta decât numai scânteia.

Mai merse cât mai merse fata in bobote după scânteie, și de-odată vedù inaintea ei o pórta veche de

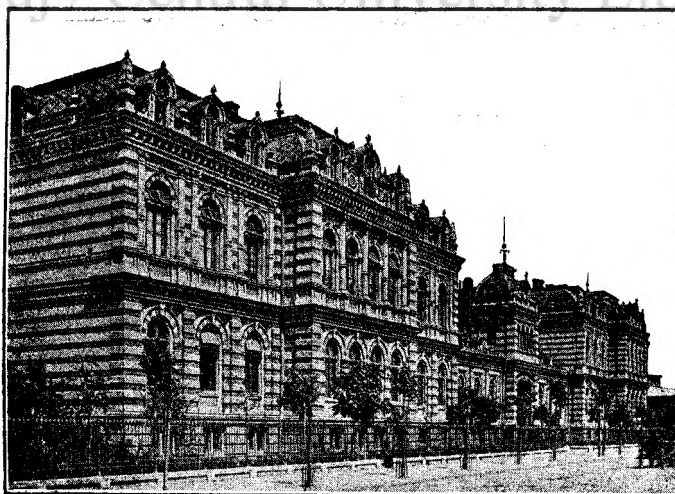
aramă, într'un zid ruinat, și o candelă mică arde de-asupra porței. Când ajunse fata pe prag, pórta se deschide delasine.

Un fior trecù prin Zoița când vedù o chivniță mare in care te scoboriai pe vr'o 30—40 de scări; dar nu vedù îndērēt și începù a se scobori pe scări, și se scoborî, tot se scoborî, pân' ce vedù inaintea ochilor un finar mare care ardea aternat in vėzdul.

De giur-impregiur eră o boltă mare de pétră, plină de mușchi verde; in fundul bolței o mésză lungă, pe care stau mai

multe soiuri de păseri clonțóse și urite; intre păseri, Zoița zări un cap de babă, cu doi ochi ca doue bucăți de jaratec, cu capu gol de pěr, cu doi dinți eșiți din buze de câte un palmac; in mână ținea un clește pe care-l tot invértiá necontentit; unghiile dela mâni păreau ca niște țepoe, iar vėnele dela gât, dela pept și de pe brațe erau ca niște fringhii smolite și increțite.

Dar Zoița nu se speria nici de babă, nici de păseri, nici de alte sute și sute de felurite dihanii care de care mai pocite ce resăriau din fiecare ungher, și dintre pietrele zidului și de pe de-asupra și de prin pământ.

SPITALUL BRANCOVENESC IN BUCURESCI.

Zoița înaintă drept în fața babei, îi arată inelul dela cocoveică, și când îl vede baba sări odată în sus și apoi pică în genunchi la picioarele fetei.

— De unde-l ai inelul ista fetițo, și cine ți l'o dat?

— Sora ta, cocoveica, — mi l'a dat ca semn, ca să me ajuți tu să-mi ved ursitu.

— Numai pentru atâta? Dar decă vrei să-ți dau și alte odóre și frumuseță mai mare și tot ce-ți poți cere mintea și inima ta.

— Nu-mi trebuie nimica mamo, dar arată-mi mai degrabă ursitu.

Baba bătî odată cu cleșcele în măsă; tóte păserile și celelalte dihanii din boltă începură a se zburătuî care încotro.

Un foc ieși din mijlocu pământului și niște huete fioróse se auđiau apropiindu-se.

— Ursitu teu cel dintîi îi mort, ăise baba. Vrei să-l veđi ori nu?

— Vreu, respuse Zoița.

Un nour alb ca ninsórea intră în bolta din pământ; apoi nourul se desfăcî de-odată, și un flăcău nalt, chipeș și frumos se arată, — dar pe cap avea un sicriu pe jumătate putred.

După o clipă nourul se împreună la loc și flăcăul se făcî nevedut.

— Vrei să veđi pe al doilea ursit al teu, mai întrebă baba.

— Vreu, respuse Zoița.

Și iar bătî baba din cleșce, iar se framântară dihaniele, și iar un huet mare se auđi apropiindu-se.

— Al doilea ursit al teu e însurat, ăise baba; vrei să-i stric părechea?

— Nu, vreu numai ca să-l ved.

Și iar un nour alb ieși, se desfăcî, și din tr'ensul ieși un om tiner, de stat mijlociu, ținend în brațe doi copilași ca doi ângeri adormiți.

Și după o clipă, nourul cel alb iar se strînse la loc, cuprinse pe om, și se făcî nevedut.

— Iaca acî ai să veđi și pe-al treilea ursit, ăise baba; decă nici acesta nu ța fi cum trebuie, apoi n'am ce-ți face.

Și iar bate clonțata din cleșce, iar se tulbură jigăniile și mai tare decât până acum, pământul se cutremură, și se aud iar huete mai amarnice decât până acî.

Un nour albastru eși din pământ și erá plin de scânteii și stele cu fel de fel de fețe. Și când se limpedî o lécă nourul, sări din mijlocu lui un tiner sdravân și frumos, cu pĕru ca grâu cel balan, cu obrazii ca rujii, și călare pe-o códă de mătură lungă, și strigá mereu:

— Hii căluț! hii căluț! du-me la drăguța mea, că-ți dau un bănuț.

Baba ridică cleșcele în sus, și tinerul se oprî pe loc, și nu mai ăicea nici un cuvânt.

— Aista-i cel de-al trileu ursit al teu, fetițo; ieți-l și ți-l du acasă, — ăise baba.

Și o pocnitură grozavă se auđi în boltă; Zoița se cutremură și pică cu fața la pământ.

Când se tređi Zoița din spaimă, erá în patul din casa ei, și tocmai când se luminá de diuă.

Își făcî indată cruce de trei ori, și ridică capu în sus.

Atunci auđi un glas de cocoveică cântând pe țapuşa de pe casa de peste drum.

Un vĕnător trecea pe acolo și vedĕnd cocoveica,

trase cu pușca și-o ucise. Zoița ieși repede afară și se uită cum cocoveica se sbătea jos de mórte, și se rostogolía tot pe pământ, pân' ce ajunse lângă picioarele Zoiței.

Vĕnătorul veni pân' în fața Zoiței să pună mâna pe cocoveică. Cocoveica se făcî nevedută deodată, iar vĕnătorul puse mâna pe mâna fetei care-ș intinse tocmai și ea mâna spre cocoveică.

Și remase aşá unu cu mâna în mâna celuilalt și se ațintiră în ochi — și fata vedĕ în vĕnător pe ursitul ei cel de-al treilea.

Și vĕnătorul a remas farmecat de dragostea fetei.

Și n'o trecut ca la o sĕptemână, vĕnătorul s'a cununat cu Zoița, și-o făcî o nuntă mare mare, și cu măsă bogată și indestulată, de mâncau și câinii colaci și smochine pân' ce nu mai vedeau bine, și beau și cocóșii la vin pân' ce cântau Amin!

N. A. BOGDAN.

Am audít.

Am audít că nu-ți mai plac
Poctii visători,
Că nu mai simți de loc în piept
A dragostei fiori.

Că la biserică te duci
Să te inchini mereu,
Că ai uitat trecutul tot
Și-ai rupt portretul meu.

De-aș fi știut că într'o ăi
Se va întemplá așá,
Aș fi cătat, cu ori-ce pret,
Să fug din calea ta.

Dar am cređut, frumoșa mea,
Că 'n veci o să iubești,
Că n'o să uiți cât ne-am iubit
Și n'o să 'mbĕtrânești.

Cređĕnd astfel, am risipit
Intreg amorul meu,
Comóra mea de 'nchipuirii,
Tot ce-am avut și cu.

Așá că ađi nu am nimic,
S'a stins focul din sîn;
La sobă me 'ncăldesc și plâng.
Căci sînt și eu bĕtrân!

CAROL SCROB.

Când un om ajunge în necaz, îl póte vătĕmá și un neghiob, și când un elefant s'a cufundat în nomol, brósca îi sare pe cap.

Numai amorul póte să dea ultima poleielă sufletelor mari.

Acela care, în vremurile nóstre, vré să ajungă la ceva, n'are decât să mérgă în genuchi.

Stégul.

S In unele locuri din Moldova erá mai de mult datinã de a se scóte mortul dupã imbrãcare afarã pe târnaț, și atunci se rădicã de-asupra lui pe casã un stég¹.

In Transilvania, și anume in ținutul Năséudului, asemenea stég se rădicã și astãdi in turnul bisericei séu in clopotniță, dar numai când móre vre-o fatã mare séu vre-un fecior holtei, adecã care, cât a fost in viétã, a apucat a intrã intre ceialaltii feciori in joc².

Acest stég, care stã șese sêptemãni in locul unde s'a pus, are formã pãtrată in mărime cam de patru decimetri și e de colóre albã, impodobit cu flori și mai ales cu bãrbãnoc³.

Dela datina rădicãrii acestui stég se vede cã vine și dicala «a inchinat stégul» care insemnãzã atãta cât a murit și care e fôrte respãnditã nu numai la Romãni din Transilvania, ci și la cei din Bucovina și cu deosebire in acele sate ai cãror locuitori, cea mai mare parte, se trag tocmai din ținutul Năséudului și al Sãn-Giorgiului.

Tot aice e locul sã insemnãm, cã dintru inceput punerea séu rădicarea stégului acestuia se va fi esprimit prin verbul *a inchinã*, cãci numai așã ne putem esplicã dicala «a inchinat stégul.»⁴

In Bucovina, precum și in unele pãrți ale Moldovei, cum móre și se aședã cineva pe laiță séu pe mesã, anunțându-i-se preotului local trista intemplantare și rugându-l a dispune ca sã se tragã clopotele dupã cel repãusat, se aduce dela bisericã o cruce séu un prapur, care se rađimã apoi de ștresina casei, in care se aflã mortul și anume, decã e cu putință, in partea despre resãrit⁵.

In alte pãrți din Moldova, precum bunã-órã in Mãlini și alte sate de sub pólele Carpaților, indatã ce a murit cineva și s'a aședat pe laiță, se aduce nu nu-

¹ Burada, Inmorin. p. 12.

² Ioan Nițu Macavei: «Datinele poporului român la inmormântãri», publ. in «Amicul Familiei» an. VI. Gherla 1882 p. 94. — Burada, Inmorin. p. 12. — Com. de Al. Boieriu. stud. gimn.: «Când e bãiat séu fecior i se face un stég și-l pun in turnul bisericeii.»

³ Ioan Nițu Macavei, loc. cit.

⁴ In anul 1877, nefiindu-mi cunoscutã datina inchinãrii stégului la morți, scrisii urmãtoarele șire cu privire la dicala acãsta: «Precum o armatã, care se luptã din resputeri contra dușmanului, ce vré sã-i repue viétã, vëdënd dela o vreme cã cu tótã bãrbãția și incordãrile sale, nu mai e nici un chip de scãpare, vrënd nevrend inchinã stégul, adecã se predã, așã și omul, invins de slãbiciune, se inchinã morții, și decã se inchinã, móre. Romãni, dupã cum ne dovedeșce istoria, au avut a luptã necontenit cu cei mai aprigi, mai crunți și mai amarnici dușmani. Ei trebuiau sã stee, așã dicënd, di și nopte cu arma in mână, ca in ori-ce vreme sã pótã da piept cu dușmanii sei. sã-și apere țera, religia și viétã. Când buciumul îi strigã la resboi, ei sãriau cu toții și se luptau cu o nespusã bãrbãție. In cotro vedeau fãlãnd stégul de resboi intr'acolo mergeau și ei, și sã fi fost luptã ori și cãt de inverșunatã, totuș aveau speranța cã vor invinge, iar sã inchine stégul, adecã sã se predea dușmanilor, nici când nu se incumetau, șciind prea bine, cã atunci, cu inchinarea stégului și viétã lor e repusã. Cãci a se da in acele vremi pe mână dușmanilor erã mai tot atãta ca și când singuri și-ar fi luat viétã, pentru cã dușmanii nu-i cruțau, ei-i omorau. . . Dela acãstã impregiurare (dar póte cã și dela alta) cred eu cã vine proverbul «a inchinat stégul» adecã s'a predat morții, a murit; *mai cã erã sã inchine stégul* mai cã erã sã morã, și *„a inchinã stégul»* va muri.

⁵ Lambrior op. cit., p. 152: „In vreme ce se petrec aceste, un bãctan dã fuga la popa ori la dascãl și cerc un prapur ca sã-l rađime de naintea casei, ca *vestitor de morțe*, și tot-odatã sã-i poitescã pentru cetirca stãlpilor pentru nopte.“

mai prapur, ci și o cruce. Dupã acãsta se bat de inaintea ușei in fața casei doi pari: unul de o parte și altul de altã parte, și legãndu-se de unul prapurul, iar de celalalt crucea, se lasã sã stea acolo pãnã a treia di, adecã pãnã ce se inmormentézã mortul. Decã inse, in restimpul celor trei ðile, plouã séu ninge, atunci ca sã nu se strice, se pun de regulã sub pãrete de naintea casei¹.

Prapurul din Bucovina și Moldova inlocueșce stégul Romãnilor din ținutul Năséudului. El serveșce ca semn, cã in casa respectivã se aflã un mort.

Dintru inceput cred cã spre a arãtã sãtenilor, precum și tuturor trecëtorilor, cã in casa cutare se aflã un mort, s'a pus pretutindeni un brãdan frumos și verde, impodobit cu flori, cu cununi și cu mărãmi in formã ca un stég², care representã cipresul Romanilor și despre care vom vorbi mai pe larg in capitolul urmãtor. Mai pe urmã inse, neputëndu-se pretutindeni cãpëtã brãdani verði, ca sã se inchine imediat dupã reposarea unui om, s'a inlocuit cu stégul, și acãsta, la rëndul seu, dupã deplina invingere a creștinismului asupra pãgãnismului, cu prapurul.

In acãstã presupunere ne intãreșce incã și impregiurarea, cã bradul dela morți in unele pãrți din Banat se numeșce prapor³.

In fine in Banat, când móre un june séu o fatã mare, casnicii inșciintézã pe némurile din altã comunã despre casul de morțe prin un trimis, care pórtã un stég negru respective o maramã negrã pusã intr'un batice⁴.

De odatã cu rădicarea stégului séu rađimarea prapurului, ori ceva mai târdiu, se trag și clopotele dupã cel reposat, dãndu-se prin acãsta de șcire sãtenilor, cã s'a mai dus unul din mijlocul lor, séu, dupã cum spune un bocet din Bucovina:

Sã tragã clopotele,
Sã resune vãile,
Și tóte dealurile,
S'audã némurile
De prin tóte pãrțile;

ca, dupã cum spune un alt bocet din Macedonia:

Tóca și cãmpãnasunã,
Tufa lumca tras'adunã
Tru mormënt sã ni te punã.

Decã cel ce a murit a fost un om bëtãrn séu unul in flórea viétii sale, atunci se trag tóte clopotele, câte se aflã la bisericã, decã inse a fost un copil, se trage numai clopotul cel mic.

De aice vine apoi, cã cele mai multe Romãnce, când petrec pe un copil mic la mormënt și anume când ajung și dau sã intre in bisericã, adresãndu-se cãtrã clopoțelul ce se trage, rostesc, intre multe altele, și urmãtoarele versuri:

Trage, trage clopoțel,
Cã-ți mai vine-un voinicel,
Tinereț și frumúșel,
Sã-ți perđi mintea dupã el,
Dar nu vine sã trãiescã,
Cã vine sã putredéscã!

¹ Dict. de Mãriuca Nistor.

² D. T. Bojinea, op. cit. 213.

³ Com. de dl Ioan Popovici, invëtãtor.

⁴ Com. de dl Ios. Olariu, invëtãtor.

In acele sate inse atât din Bucovina cât și din Țera Românească, la ale căror biserici se află numai câte un singur clopot, când móre un om bătrân, clopotul se trage mai mult, când móre un copil se trage puțin, iară când móre un om in flóre, un bărbat plin de virtute, un fecior séu o fată mare, atunci se trage foarte mult¹.

Inse precum in multe alte privințe, așa și într'acesta, tragerea mai lungă séu mai scurtă a clopotelor atěrnă, decă nu tocmai totd'auna, de bună sémă că cele mai de multe ori dela starea reposatului și plata ce-o pot da némurile sale pentru scopul acesta.

Decă reposatul a fost un om avut și cu védă in sat, se trag totd'auna mai lung, iar decă a fost un om sěrman, se trag de regulă mai scurt.

Dovédă despre acéstă datină nu prea laudabilă avem și următóarele versuri, ce le puse mult regretatul nostru poet V. Alecsandri in gura paraclisierului din opereta «Paraclisierul séu Florin și Florica»:

Decă móre-un boer mare,
Pun clopotele 'n mișcare,
Și fac mare dandana:
Danda, danda, danda, na.

Iar când mor ómeni mai mici,
Trag clopotul de calici,
Care sună ca tilinca:
Linca, linca, linca, linca².

In timpul acela, cât stă mortul in casă, clopotele se trag regulat de trei ori pe di și anume: diminéța, la amiéđi și séra. Prima óră inse se trag imediat după repozarea și aședarea celui mort pe laiță séu mėsă.

In diua de pe urmă și anume de cum se pornește mortul la țintirim și până ce se pune in grópă, se trag neintrerupt și numai atunci incetéză pe un moment când se fac stările.

In fine mai e de observat încă și aceea, că atât Românii din unele părți ale Bucovinei, cât și cei din unele părți ale Transilvaniei, cred că sunând clopotele foarte jalnic, vor urmă încă multe morți una după alta³.

S. FL. MARIAN.

Frunđele...

Frunđele ingálbenite
Flusturate sânt de vânt
Și in straturi grămădite
Aședate pe pământ.

Astfel gândurile mele
Alungate sânt de dor,
Ca un stol de rëndunele
Pribegesc in sborul lor.

HERO.

Banii sânt mai elocinți decât 12 membri ai parlamentului.

*

Tot ce dai, câștigi. (Turcesc.)

¹ D. Stăncescu, op. cit. p. 321.

² Opere complete, vol. II. București, 1875, p. 904.

³ Com. de dl I. Georgescu.

Schițe de excursiuni feriale

prin munții din Bucovina, anul 1890.

II.

Si acuma să ne întórcem iarăș la trenul amintit mai sus: Pe trenul acela se cară butuci de brad și molid pe telege lungi la vale spre mănăstire; telegele se trag de câte-un cal.

Preumblarea noastră pe-o distanță de vr'o șapte chilometri o făcurăm pe șinele trenului cunoscut. Ne țineam anume câte doi de mâni, pășind unul pe șina din dreapta, iar celalalt pe cea din stânga. Așa ne țineam echilibrul in mod minunat. Până dincolo de ruinele Sehăstriei, valea Putnei e curățită de pădure pe ambe părțile până pe sub cóste. In apropierea apei totuș se află ici colea pâlcuri de arini. Dincolo de Sehăstrie se finesc fěnațele și terenul e acoperit de codru, prin care merserăm până la obârșia Putnei.

Stațiunile trenului ce provin până la isvorul riuului Putna au următóarele nume: Sehăstria, Capul fagilor, Priluca Strigóii, Oglinda, Piscul. Nu departe de Sehăstrie, pe țěrmul stâng al Putnei, se innalță intre alte culmi muntele numit «Măgura vacii.» Acest munte este insemnat pentru nălțimea sa, din care, in diile senine, se deschide o privire până cătră Cernăuți și cătră alte părți ale șesului.

Pe lângă numeroșele codobaturi intělnirăm pe țěrmii Putnei in mai multe locuri și familii de pitulici (ochii bouului), ba dederăm și peste cuiburi de păsăruici de-acele. La isvorul Putnei nu ne reținurăm mult, fiind că amerință o plóe, de care scăparăm ca prin urechile acului adăpostindu-ne intr'o colibă vėnătórescă, care se află la stațiunea «Capul fagilor.» In coliba aceea, lângă care se află și o școlă de arbori (pepinieră), dejunarăm, remăind acolo până trecú plóia. După plóie Putna creșuce de trei-patru ori mai mare și devenise tulbure. Dealurile de 'mpregiurul Putnei se numesc: Spre amėđăđi dealul Crucii, spre apus dealul Sehăstriei, spre mieđu noptii dealul Glodului cu un ezer.

Ca tóte ríurile de munte e și Puina și sora ei Putnișóra, cu care se 'mpreună din jos de mănăstire, icóna unei firi tinere, próspețe și buece. O plóie de mijloc chiar o scóte din limitele sale și atunci se preface ríuleđu intr'un torent năprasnic, care îți insuflă respect prin rapiditatea și puterea sa, cu cari mișcă bolovani de-o greutate insemnată. Eu am studiat-o deplin și m'am delectat nunumai privindu-i cursul și ascultându-i mormurul, ci am simțit și rēcórea binefăcétóre a undelor sale. De aceea am cređut a nu me despărți de ea, fără a-mi luá un recunoscétor remas bun prin următóarele versuri:

La ríul Putna.

Pentre cóste verđi la vale
Íți croești tu loc de cale
Și dai drumul șóptelor
Pintre puii brađilor.

Óre 'n răpedea lor fugă,
Óre ce șoptesc și 'ndrugă
Unde-ți când lunecă
Prin potica tainică?

Sigur spun povești bătráne
Vėntului, ce valca ține,

Inainte d'a durmi.

Somnoroșilor arini,
Ce cu murmuru-ți i 'ngâni.

Putno, soră cu Sucéva,
Iată codrul și dumbrava,
Cursul cum ți-l urmărește,
Valul cum ți-l îndrăgește!

Tu de jos le dai rēcōre,
Ei pe rațele de sōre
Sărutările ți trimit
Sus din piscul invercūt.

Putnă, fēt din vremi cārute,
Mândră i vicța dela munte!
Mândri-s țermit, ce i recori,
Și-ale țermilor ței fiori.

Fii tot prōspētă și-alēgă
Din strimțori spre lumca largă
Și vesteșce țesului
Iala veche a muntelui!

De nălțimi de pe de laturi
Și de pui de codobaturi,
De-ale culmilor minuni
Șesurilor să le spuni!

După o săptămână de zile petrecută în Putna, îmi luai remas bun dela Preacuvioșia Sa, domnul archimandrit, mulțămindu-i pentru minifică ospitalitate, și plecai c'un locuitor din Putna, cu numele Dumitru Vișan către comuna Straja. Pe calea către Straja trecui riul Sucéva în nordul Putnei, cārniți cam spre nord-vest și ajunsei în Straja, care-i situată în gura munților. Aice trāsei la vechiul meu amic, domnul Temistocle Vorobchevici, esarch și paroch gr. or. al acelei comune.

Petrecēnd în cercul mult stimatei familii a părintelui Vorobchevici până a doua ți, îmi putui căștigă următoarele informațiuni despre comuna Straja: Locuitorii cu puține abateri sūnt romāni, bruneți-castanți, cu plete bogate, tocmai ca romāni munteni. Biserica comunală e o zidire de dimensiuni uriașe, precum numai fōrte puține se află prin comunele rurale din Bucovina. Acel sânt locaș este o adevērată podōbă pentru Straja și-i pōte servī purure spre fală. Casa parochială, cu ordinea și curățenia în care se află, face o impresiune de tot plăcută și oș-cum suprinđetōre. Deosebit de întreținerea-i fōrte ingrigită este casa parochială din Straja și de un fel de stil cilibiu. Nu tot aceea se pōte țiice și despre șcōla comunală. Șcōla din Straja pătimiă de afurisita bōlă de burete, ca multe alte școli sateșci din Bucovina.

Numcle regiunilor din giurul comunci Straja și din lăuntrul ei.

Munții despre sud, dincolo de riul Sucéva (pe țermul stāng, muntele «Bucovici»; o parte din el se chēmă «Arșița Bucovului»; spre nord dealul «Șnimenel»; o strimțōre din sus de Straja pe apă spre vest se țiice «Caraula.» Dintre pēree se numeșce unul «Bucov», iar altul «Snimenel.» Alte numiri sūnt: dealul Petrușca, dealul Alexii, Plăiuțul, dealul Mlaca și Arșița cea mică.

Satul se împarte spre nord în »Snimenel», spre sud «Bahna», spre sud-ost «Cutul de jos.» «Maidan» se numeșce o fabrică de potașă, (apoi și locul, unde a fost fabrică de potașă păstrēză pretutindeni prin munți nu-

mele «Maidan.») — Un pēriu spre mieđul nopții se numeșce «Bainac»; un pēriu din sat spre resărit se chēmă «Rēul»; mai departe e «pēriul Strajei»; afară de sat spre apus pēriul «Falcēu», care desparte hotarul Strajei de al Sēdēului. (Vrābiilor de țarină sēu de răchitiți, le țiic strājēni «grui», după sunetele îndătinate produse prin ciripit de acele paseri. Prin ținutul Sucevei se numesc ele «vrābii gulerate.»)

A doua ți me petrecū părintele T. Vorobchevici cu trāsura Șției Sale până la comuna Sēdēu.

Trecēnd de hotarul Strajei spre apus mai departe, aflī următoarele numiri de regiuni pe țermul stāng al Sucevei: «Dealul Boul», muntele «Tomnatic»¹, «Dosul Pietrei» și muntele «Cārmaciu.» — Pe țermul drept al Sucevei: «Ascunsul Mic» și «Ascunsul Mare» sūnt nume de pēree. Muntele «Hāpa» și apa «Brodin» se află tot pe țermul drept al Sucevei.

Cel intēiu cātun după Straja se chēmă «Frasin», după care urmăză indată stabilimentul de fierestee al lui Poper.

Mai departe urmăză satul «Sādēu», locuit de Huțani². Acēstă comună e situată într'o strimțōre de munți înalți, de-aceea are în sine ceva cam trist. Comuna nu e mare, dară cu tōte aceste e despărțită în privința confesională în douē tabere, una gr. or., alta gr. cat. Din cauza acēsta se vēd în sat douē biserici de lemn nu departe una de alta. Aice am mas peste nōpte la domnul părinte Usatiuc, carele avū bunătate a me duce cu trāsura domniei sale până la Seletin.

Intre Sādēu și Seletin intēlnii următoarele nume de locuri: Dealul «Cōrnul» pe țermul drept al Sucevei, iară pe cel stāng dealul «Secăluș». Cel mai de aprōpe cātun în vest dela Sādēu se numeșce «Paltin», apoi urmăză «Nāsipitul», «Ulma» și «Rusca.» Tōte cātunele aceste aparțin Sādēului.

Dela Rusca cārneșce drunul spre sud-vest și strimțōrea dintre munți se lāgeșce așă, că Seletinul se află într'o căldare incungiurată de munți, cari priviți din centrul căldării aceleia au forme de tot atâte movili uriașe.

Nălțimile din giurul platoului, pe care se află Seletinul, sūnt pe cōstele lor întōrse spre comună mai de tot pleșuge, adecă fără arbori. Spre apus de Seletin se vede muntele Plosca, spre resărit muntele Općina și Checera, spre mieđul nopții muntele numit pe huțaneșce «Crasnii Ghiu» (romāneșce: muntele frumos.) Seletinul de 'mpreună cu partea sa despre apus, numită «Ropocel», e un țergușor cu un oficiu judecătōresc și alte dirigătorii. Acēstă comună muntenescă are una din cele mai frumoșe situațiuni, din câte le-am intēlnit prin munți. În giurul seu, în lārgimi spațioșe, se redicā veselii munți amintiți mai sus; prin millocul seu trece apa rāpșitōre a sburdalnicei Suceve printre maluri regulate de câte 3—4 stāngini de nalte. Prin modestele sale adāncimi de pe-acolo provin renumiții păstrāvi, lipani și alte soiuri de pești de munte, în număr mai mare se vēd brōșcele cari în naivitatea lor se grāmădesc la cei ce se scaldă astfel, încāt se pot prinde fără nici o greutate.

Un lucru, ce mi-a atras atențiunea cu deosebire în acea frumoșă regiune, este biserica gr. or. a Seletinului, nu pōte pentru frumșeța ei, căci biserica e de lemn, de stilul simplu al celor mai multe biserici din

¹ Mai în ficcare hotar din munți provine câte-un munte cu numele «Tomnaticul.»

² Huțanii, despre cari voi vorbi cu altă ocașiune mai pe larg, sūnt un popor de munte, vorbesc un dialect slav mestecat cu elemente numeroșe din limba romānă.

munți. Eu rămăsei încântat de poziția minunată a acelei biserici. Pe partea nord-estică a platoului din Seletin se află un tăpcean cu mulți metri mai sus decât vatra acelei comune. Tăpceanul zace nemijlocit sub costă naltului munte Plosca. Pe costă de-asupra bisericii se întinde o dumbravă de brași și de moliși. Loc mai frumos și mai potrivit pentru acel sănt locaș greu s'ar fi putut afla prin regiunile farmecătoare ale Seletinului. Acolo asistai și la un serviciu dumnezeesc. Cu ocazia aceea îl cercetai și pe nu de mult reposatul părinte Hnideiu.

Nainte de-a vorbi de petrecerea mea prin Seletin, dați-mi voie a nu mă despărți de acea biserică și de pozițiunea ei admirabilă, fără a-i dedica un imn intru aducere aminte:

Bisericii din Seletin.

 Când dela Strajă 'n sus te mână
 Un vis al sufletului teu,
 Să veți frumseța 'n cuibul seu,
 Măreț e visul ce te 'ngână!

Pe-acolo viua ta privire
 Tot măguri verzi va 'ntimpină,
 Și rîuri iuți te-or săluta
 Și mii de flori cu-a lor zimbire.

Și până 'n Seletin vei merge
 Și 'n Seletin vei sta pe loc,
 Oprit de-al farmecului foc,
 Ce 'n veci din suflet nu se șterge.

Și 'n giur privind vedé-vei rënduri
 De culmi și văi și 'n mijloc șes,
 Un falnic raiu, un raiu măreț,
 Ce-ți fură, Țeu, simțiri și gânduri.

Dcă 'ntre-apus și miezul nopții
 Uimiții ochi ți-or rătăci,
 Ei jos sub munte s'or oprí
 Lâng' un altariu al Țeifății.

Grăbește 'n colo, peregrine,
 Și veneréz' ael altar
 Și-admiră brașii centenari,
 Și-admiră cōstele vecine!

Căci din comori necântărite
 Cerescul Domn vĕrsă minuni,
 Urđind mărețele regiuni,
 Ce 'n Seletin se vĕd urđite!

Sosind in Seletin cam cătră amiedă-đi intr'o sâmbătă, trăsei la domnul Halip, administrator de domenii și de păduri ale fondului religionar. In ospitaliera casă a domnului Halip petrecui până a treia ȃi. Afară de familia domnului administrator mai sosiră la domnia sa parte unele rude ale casei, parte câțiva amici din vecinătate, și anume: domni E. Prodanciuc din Câmpulung, auditor de medicină; T. Constantinovici, invĕțător din Vatra Moldoviței; Vorotnescul, invĕțător din Moldova-Sulița; Rohovescul, secretar comunal din Șipot, ambii împreună cu familiile dnilor sale; N. Tarasievici, invĕțător dela șcōla de eserciții din Cernăuți.

Petrecerea in acĕsta companie a fost de tot plăcută. Făcurăm preumblări de-alungul stradei principale a Seletinului, ne scaldărăm in undele cristaline ale Su-

cevei, cercetarăm biserica cu poetica-i poziție. Duminecă sĕra venise in ospĕție și familia domnului paroc din loc.

Deci se înșghebase un cerc destul de numeros, care petrecu la olaltă până după miezul nopții. Petrecerea acĕsta deveni cu-atât mai plăcută, fiind că toți domni amintiți mai sus sînt cĕntăreți de frunte. Nu mai puțin contribuiră și onoratele dōmne prin acompaniarea cu clavirul la însuflețirea acelei petreceri improvisate. Momentele petrecute acolo îmi sînt un isvor de plăcută aducere aminte, ca și frumoșele regiuni ale Seletinului.

V. BUMBACU.

*****

O exilată.

De Pierre Loti.

București, aprile 1890.

 In dimineța aceea, intrând in apartamentele reginei, am fost surprins vedĕnd o respândire neobicinuită de flori. Salōnele, impodobite cu draperii, erau pline de trandafiri, ca și altarele idolilor indieni in ȃilele de rugăciune. Pe tōte scaunele, pe canapele aurite, pe pernele cusute ca in Orient, pe mesele prețioșe, buchete fuseseră puse; altele se vedeau, suspendate, in coșulețe de richită legate cu panglici cu colorile regatului; altele erau in picior, pe niște piedestaluri imitând corōne regale și tōte formau boboci de trandafiri de un galben auriu.

In fundul intunecos al apartamentului intr'o parte mai înălțată care formă o tribună, in mijlocul unor borderii de nuanțe rare, eră idolul martir, serbătorit încă odată in ȃiua aceea: regina, imbrăcată in alb, ca de obicei, cu pĕrul și el alb, incadrându-i obrazul încă tiner, cu zimbetul de mare și senină bunătate.

Doze domnișore de onōre, culcate la picior, de care desfăceau și-i citeau telegramele de felicitare, de care eră plină o tavă de argint...

— «... Semnat: Humbert I», isprăvi, citind, una.

Și cealaltă urmă: «Acĕsta, Dōmnă, e dela regina Suediei, care urĕză Majestății Sale...»

Regina rădică capul spre mine, care intrasem și zimbind, cu o espresie de amărăciune nemărginită, îmi dădu explicarea cerută nevolnic de ochii mei:

— E ȃiua mea... Nu șcieai dumneata... Am interdīs fetelor acestora ca să ȃi-o spue: primesc prea destule flori, Dōmne... Și sfĕrșitul frazei neisprăvite insemnă că suverana nu se lăsă a fi orbită de mulțimea aceea de trandafiri.

Dintre cele doze domnișore de onōre care, in dimineța aceea, incungiurau pe regina, una eră menită să intre in intuneric; cealaltă eră dșōra Elena *** căreia i se întĕmplă mai târđiu nenorocirea — grozavă pentru o fată tineră — ca să se umple cu numele-i ȃiarele din Europa, in urma logodnei sale efemere cu prințul moștenitor.

Eră o mititică, pe care dela prima vedere n'ai fi luat-o in sĕmă, dar care te încântă indată cu spiritul ei. Pe din afară, scĕnteia intr'ĕnsa copilăria, cu un suflet frământat; cam amețită de succesele sale literare și de marele-i noroc; ambițioșă, pōte, dar cuvenindu-i-se și fiind in stare, de altfel, să aibă mișcări inimōse și de caritate, mai ales pentru copiii cari nu i se puneau in cale.

Regina, băgătoare de sĕmă mai intĕiu la rara inteligĕnță a dșōrei Elena **, se lăsă să fie incetul cu in-

cetul captivată de marele ei talent de poet; și-apoi, mamă fără de copil, având în adâncul inimei doliul vecinic al singurei sale fiice, ajunsă să iubescă ca o mamă pe această fică adoptivă, inzeestrată cu așa calități admirabile.

În onoarea serbării reginei, cea din urmă care i-a fost urată de poporul său, — fu o primire intimă, la palat, după amiazi, în apartamentele particulare ale suveranei.

Pe la două ore, sosiră toate cele pe care regina le numea *ficele sale*, adică domnișoarele de onoare de odinioară, mai mult sau mai puțin de densă crescute, inzestrate de ea, apoi prin ale sale ingrigiri măritate.

În primul salon, în care o orgă mare de biserică își trimitea spre tavan sunetele armonioase, regina le așteptă. Intrau ele, una câte una sau în grupuri mici; strecurându-te dela «serră» la palmieri, te ameteai când le vedeai venind, cu rochiile cusute cu aur și cu argint, căci Majestatea Sa poruncise, pentru ziua aceea vechiul costum național și se îmbrăcase 'ea însaș cu o fustă cusută cu argint, cu vechiul vâl istoric.

Între cele ce sosiau, regăsi mai multe dintre comesele mele uitate puțin de când le întâlnisem acum trei ani în feericul castel dela Sinaia.

Ne salutarăm cu câteva vesele, cuvinte de plăcere că ne vedeam.

Dar toate aceste figuri de ușuratică elegante, inebunite după moda țilei, toți acești frumoși ochi negri, cercetători, vicleni, se contrastau mai mult ca totdeauna cu vechile costume. Și-apoi, nu știu ce ingratitude, ură, cruzime chiar, era în zimbetele lor către regina, în salutarile, în sărutările lor de mână... O! nu ȳic această pentru toate, de sigur, căci între ele se aflau și unele leale și credincioase, femei cu memorie și cu suflet, care se puteau lesne deosebi de celelalte. Dar cea mai mare parte dintre dâsele me inghețară, cum le vedui cu totul altfel ca altădată...

Și, mult era schimbată regina lor, de trei ani încôcel. Atât de tineră față avea atunci, și-acum era zdrobită de un doliu de neuitat, de o desamăgire supremă pôte, slăbită, îmbetrănită și cu zimbetul trist.

Lăutarii țigani sosiră apoi; ei fură așezați în dosul palmierilor. Sub frunzișul inundat de un sôre artificial, care, văduț din salónele întunecoase, părea ca o grădină orientală, nu se vedeau decât capetele lor sêlbatică ca ale unor indieni ascunși în tufe și cântecele lor veniau astfel la noi mai clare.

Atunci, toate periculoasele păpușele îmbrăcate în fir, se aședară într'un șir încântător, ca să începă, din fantasia unor elegante moderne, un vechiu joc popular din această țară: «Hora.»

Ele rugară pe regină să jôce și ea, ca să le facă plăcere; cu neisprăvita-i bună grație și zimbetu-i trist, primî. În mijlocul lanțului făcut în cerc, veni și ea, mai mare decât toate «ficele» sale și îmbrăcată cu totul în alb, cu pânza-i arginție și cu broboda-i subțire, în mijlocul lor cu rochiile cusute cu fluturi și multicolore.

Părea o figură serioasă și blândă, dintr'o *frescă* bizantină, ce și-ar fi aședat înteiadată, sub broboda-i albă, pêrul împletit jos de tot pe frunte. [«Așa e, intrăbă ea dimineața pe domnișoarele de onoare, la vârsta mea nu pot să me mai imbrac în România fără de semnul bêtănetei?» Și nimeni nu o desmintiseră, atât de bine îi venia acest port. Cu o dibăcie și un farmec pe care nici una din «ficele» sale nu o puteau ajunge, ea jucă

jocul încet și indelete, care părea a fi un fel de pas ritual.

Apoi, o rugară să cânte. Și cântă regina, cu resemnarea de a le face plăcere, cântă un vechiu cântec german, rugându-me să o însoțesc întru executarea lui cu orga. Toate sbuciumările sufletului ei se prefiră prin glasul-i și, după ce cântă în chip încântător, mi se părû în giur, că mai multe părechi de ochi reutăcioși se îmblândiseră și se inecau în lacrimi...

Sera, îmi fu dat să iau parte, cea din urmă oră, la mica cină regală.

În mijlocul apartamentelor particulare, era o sală înaltă rotundă de marmură roșie, cu drugi de marmură neagră, decorată cu tablouri ale maestrilor mari vechi. Aranjamentul mesei foarte simplu; pe o măsă rotundă, destul de mare tocmai pentru cele șase persoane, ce erau să se așede în giuru-i; regele, regina, prințul regal, două domnișoare de onoare și óspetele pe care Majestatea lor bine voiseră să-l primescă.

Decă n'ar fi fost splendórea austeră a locului și numărului, tăcerea adâncă, livrăua ómenilor de serviciu, s'ar fi creduț că era cel mai intim prânđ de familie.

În convorbirea dela aceste prânđuri, regele se arătă foarte bine-voitor și afabil, neremăindu-i din obiceiuita-i expresie gravă care impune atâta, decât o încrețitură adâncă între sprîncenile-i negre. «Cei cari vedă această adâncitură în fruntea regelui, îmi ȳicea într'o ȳi regina, cu o expresie de adâncă venerație, nu pot înțelegere câtă cugetare, luptă și suferință a contribuit la adâncirea ei.»

Dar nici simplitatea suveranilor, nici figurile tinere ale prințului regal și ale dșórelor de onoare, nici chiar câte-odată risul lor discret pentru glume copilăroase, nu puteau să imprășcie o mâhnire deosebită, care par' că venia din naltele tavanuri.

Rotonda de marmoră roșie dădea pe uși fără de incuiători, asupra unor sale mari, puțin luminate, a căroră frumusețe dovedia gustul delicat și sever al regelui, — între altele biblioteca, în fundul căreia era aprins fanalul istoric al gondolei anticilor dogi venețiani, — și cele două tinere fete, enervate prin viața cam sechestrală a palatului, își ațintiau din când în când ochii în aceste îndepărtări luminoase, în care se arătau, vag, fantóme și apariții.

Óre ce causă aceste toate?

Pôte izolarea de viață esterióră. Pôte în giurul nostru, locul gol minunat și întunecos, păzit de sentinele, și acesta grea tăcere în mijlocul unui oraș din lume în care sgomotul trăsurilor e mai infierbîntat și mai încetat.

În adevăr, se simția în aer ceva deosebit, pe care nu-l poți găsi la marile prânđuri strălucitoare ale curțiilor, ceva care te îmbolnăvia de bóla palatelor, de greutatea regalității.

(Va urmă.)

A îndrăsnî totul, a voi totul, a puté totul, iată ce va să ȳica adevărata libertate.

*

Cine știe să prețuiescă mai bine vremea, n'o cheltuește inședar.

*

Pacea e timpul, în care fiii înmormânteză pe părinți și rêsboiul în care părinții înmormânteză pe fii.

Caragiali.

Mai mult înalt decât scurt. Ras cu ingrigire, cu mustățile aspre și îndreptate cu sforcecele. Cu ochelari și totuș e de o miopie grósnică. Cu capul plecat înainte, când umblă își pórta privirile pretutindenea, pentru a nu vedé nimicá. E fórte aprofundat în gânduri și în totdeuna distrat. E mai mult bêtrân de cum arată, totuș n'a trecut peste pragul celei a 40 primáveri. Vorbesce puțin rágușit. Pórta în totdeuna baston gros și e îmbrácat bine, nici odatá inse la modá. Nu e frumos și e simpatic: are ceva în sine care te atrage spre el.

Intr'o ȕi, la Fialkovsky, îl vèđui pentru prima datá; de și nu-i fui recomandat și totuș am vorbit cu el peste doue ore fárá ca să șciu pe cine am în fața mea. Dênsul ne spuse — căci eram mai mulți impregiurul mesei de marmorá — de politicá, de Carmen Sylva, apoi ne spuse de Teatrul Național, apoi, îmi aduc aminte, că ne vorbi — cu destulá amárăciune — de puținul succes ce-l au lucrările serióse — și mai cu sémá literatura — în România. Incheiând ne spuse, că ar fi dispus a scrie cuiva un roman séu o piesá de teatru, ori amêndoue chiar, numai să pótá cãpétá un bilet albastru de o mie.

Convorbirea erá inflorátá ici-colo și erá stropitá în abondentá cu sare și zeflemele înțepátóre, la adresa clasei dirigente. Cu toții îl ascultam nu cu puținá plăcere și fáceam mare haz de modul lui de a espune. Par' cã-l vèđ și acuma cât de calm erá și totuș dádea a înțelege starea sufletului seu și disprețul pentru tot ce însemnézá mediocritate și parvenit.

Dupá ce dênsul plecá, aflai de abia delá prieteni, că tipul în chestiune nu e decât Ion Luca Caragiali, autorul «Noștei furtunóse», a «Scrisórei pierdute» și a atâtor altor lucrări de valóre.

Tipul nostru concordá deplin cu scrierile. Ultra pesimist, totuș nu e melancolic. Mai mult stoic decât languros, Caragiali nu se ingrigeșce pentru ȕiua de mâne. A invétat de mic împreună cu Eminescu, la șcóla suferinței. Îl șciu mulți când pentru modica sumá de 80 lei pe luná, Caragiali fácea de tóte la «Curierul român» al lui Scipióne Bădescu, fóie ce apărea atunci în Iași, la tipografia Naționalá. Și articole de fond, și informații, și traduceri, și nuvele, și raportagiu, și cronice literare și teatrale, ba une-ori și musicale, — ar fi fácut póte și raportagiu parlamentar, decá a doua capitalá a țerei ar fi posedat în murii ei Adunarea ori Maturul corp. Și asta a durat peste un an și jumétate.

Talent în deplinul înțeles al cuvêntului, Caragiali intrupézá în sine mai multe: e și ȕiarist, și dramaturg, nuvelist și în curêndá vreme și romancier. Dênsul escelezá în tóte și se ridicá de-asupra nivelului comun prin o forță mare de originalitate și prin un sistem filosofic, propriu al lui.

Cine a asistat la teatru și a vèđut «Nóptea furtunóasă» ori «Scrisórea pierdută», și-a format o convingere că autorul pieselor e un talent superior și ales. Cine i-a cetit cele câteva nuvele și mai cu sémá ultima, «O fáclie de Paște», a putut vedé din ce stofá e zémislit creerul lui Caragiali. Decá dênsul ar fi scris numai «O fáclie de Paște», Caragiali trecea drept cel dintèiu prosator român. Și totuș nu cred că sânt 200 în

țérá, care să șcie că Caragiali a scris o bucatá de puterea Fácliei.

În alte țeri, în Franța d. e., decá cineva ar fi scris în «Constituționalul», când cu ocașia morței lui Eminescu — În Nirvana, — imediat s'ar fi ridicat de-asupra tuturor și ar fi ajuns una din celebritátile ȕiaristice contemporane. Și totuș, «În Nirvana», este și va fi un capo-d'operá de concepțiune, de espunere observație profundá și de stil care de și ignorátá de toți, va supraviețui apatiei și indiferenței generației actuale.

Caragiali, spre marea mirare a tuturor, a fost și cândva bogat, bogat în puterea cuvêntului; 400,000 de lei de moștenire, nu se lapedá când îți picá belea. Cu tóte acestea, Caragiali nu mai are din ei nimica, căci dracul își vèrá códa pretutindenea. Vi l'ați puté inchi-puí pe Caragiali negustor? Și totuș faptul e cât se póte de autentic. A speculat într'átáta cu acțiunile unei societáți de pácurá, până a câștigat afará din pungá 400,000 de lei noi.

Odatá cu venirea junimiștilor la putere, dênsul fu numit director general al Teatrului Național. Nu státu inse lungá vreme aci, se formase un fel de cabalá în contra lui, și lumea nu vedea decât în reu totul ce fácea dênsul, așá că în cele din urmă, fu nevoit să plece din capul acestei instituțiuni, certat și cu publicul, și cu actorii, și cu gazetarii.

Dupá ce furtuna se mai liniști, dênsul continuá de a scrie, și într'o ȕi fiind în cancelaria direcției Teatrului, fu întrebat decá mai dá ceva pentru scená.

— *Na p'asta*, respunse Caragiali lui Stáncescu, oferindu-i în acelaș timp și manuscrisul noiei sale piese «Napasta.»

Îi place să tráescá bine și să petrecá. În astfel de casuri dênsul e fórte vorbáreț și nici odatá nu uiți momentele pretrecute împreună cu el și ai voi ca ele să nu mai ia sfêrșit nici odatá. Camarad bun, amic devotat, dênsul e în stare să-și jertfescá și timp și bani, și viétá, numai să pótá îndatorá pe-un adevêrat prieten.

MIHAIL CANIANU.

O serbare românéscá în Viena

se póte privi ȕiua de 9 decembre st. n., pe când erá ficsatá adunarea generalá a XXII. a societáții academice «România Juná.»

Încá delá orele 7 séra se observau grupe de români, cari intrau în elegantul restaurant «Hôtel de France», a cărui salá mare și bine arangiatá erá destinátá ca loc de convenire pentru colonia româná din loc și giur.

Erá o adevêratá plăcere a privi aprópe tótá suflarea românéscá din acest babilon stráin concentrátá la serbarea acésta, al cărui tablou interesant se completá prin o mulțime de dame române și germane. Frumósa coróná a óșpetilor presentí constá mare parte din doctori de mediciná, jurá și teologie, precum și din oficeri români în frunte cu reverendisimii dni preoți militari români din loc. Din publicul de față inse o parte mai micá o fáceau acei óșpeți de naționalitate stráiná, cari prin preșența lor și de astadatá au documentat simpatia față de Români.

Nu pot trecé cu vederea fárá de a felicitá brava tinerime — membrii societáții — cari voind a face o sérá încát se póte mai plăcutá pentru óșpeții invitați, ș-au aplanat cestiile interne mai minuțioșe în o ședință

premergătoare și așa, înaintea publicului au pășit cu un program pe cât de scurt și fics, pe atât de complet și precis.

Partea oficială a durat deci numai timp mai scurt, înse ori cine s'a putut pe deplin convinge, că membrii, în special comitetul acestei societăți, este pătuns și conșcu de chiemarea sa. Ordinea esemplară, în care a decurs partea acésta oficială, face onóre bravului president și membrilor iubitori de ordine. După terminarea afacerilor oficiale urmă partea socială, care pe lângă concertarea capelei militare a reg. nr. 2, cu cea mai mare animație a durat până în cele mai înaintate ore ale nopții.

Fie-mi permis a aminti cele mai însemnate și remarcabile momente din decursul acestei serbări.

Pe la crele 8 musica intonă marșul nostru «Deșteptă-te Române», care a fost viu aplaudat și de 2 ori repetat.

Se deschide apoi partea oficială prin presidentul societății dl drd. med. Lazar Popovici prin o cuvântare bine simțită, arătând scopul instituțiilor culturale române, în deosebi a societății «România Jună» și accentuând totodată importanța limbei și culturai naționale, prin cari — după cum dișe — putem sui mai ușor muntele pieđiș, care ne desparte încă pe noi Români de realizarea idealului și dulcelui nostru vis comun, între aplausele cele mai frenetice termină și declară ședința de deschisă. După aceste, între manifestațiuni de plăcere, se citește mulțămita și felicitarea adresată societății din partea E. S. consulului general al României din Austria. Asemenea se citesc încă 3 telegrame dela vpreș. dl E. Tarangul și dela dl cand. adv. N. Turcan, și aceste sânt urmate de aplaudări.

La punctul procsim din programul statorit, ia cuvântul secretarul I dl Dimitrie Seleschi, stud. jur. carele ceteșce raportul anual.

În fine, urmăză punctul ultim: cetirea raportului general al comisiei revêdătoare, prin referentul comisiei, dl drd. med. Victor Colceriu, carele făcând o schiță istorică binecuetată și forțe potrivită, din viața culturală a poporului nostru și espunând în colori vii activitatea desvoltată în decursul anului al XXII. administrativ, în numele societății dă comitetului absoluturul cu laude.

Din raportul acesta, cu vie satisfacție, am observat un progres frumos în ceea ce priveșce mersul societății și spiritul ce domneșce între tineri.

După terminarea punctelor ficsate în programul oficios, dl president mulțămind celor preșenți pentru onórea și simpatia manifestată față de societate, declară partea oficiósă de finită.

Acum se deschide partea socială prin dl dr. Calinciuc, carele unanim fu ales de presidentul acestei părți. A și corespons pe deplin increderii, căci și de astadată a dovedit iscusință și dibăcie în conducerea părții sociale. Dênsul salutând coróna, își alege de contra puncti pe dnii: drd. V. Telescu și drd. A. Codarcea și deschidând partea socială, comandă cantorloților — dlor: studenți în med. T. L. Tilea, I. Chicin și G. I. Anca, intonarea imnului nostru național «Deșteptă-te române», care cu entusiasm se cântă de toți cu acompianarea capelei.

S'a început apoi șirul toastelor oficióse. Primul toast l'a ținut savantul orator drd. med. Ionel Capșa, carele prin un limbagiu prea frumos și dulce românesc salută óșpeții în numele tinerilor.

A urmat încă un șir lung de toast, dintre cari voesc a aminti celea mai momentuóse. Dl drd. med.

Teofil Lupu salută damele; dl drd. med. Lazar Popovici vorbeșce în onórea reprezentantului deputaților din Bucovina — venerabilul dn dr. Turcan, — carele, la căldurósele cuvinte adresate dênsului, emoționat și cu lacrimi de bucurie în ochi, respunde tinerilor, dișcând între altele, că acum póte muri liniștit, căci a vêđut, că tinerii români sânt la culmea chiemării lor. Dl drd. fil. Pompiliu Dan tratéză în onórea armatei respective a oficerilor români și a reprezentanților preșenți ai armatei, dintre cari cunoscutul protegător al tineretului Rvd. dn George Vlassa, preot militar, prin espresioni dulci și pêturđetőre, într'o cuvântare emoționată respunde tinerilor.

Se salută din partea dlui Mihai Telimanu, cand. de prof., reprezentanții corpului academic «Saxonia», dintre cari respunde dl dr. Calinciuc, carele la finea frumósei sale cuvântări, comandă o salamandră în onórea României June.

S'a ținut încă o mulțime de toast, care de care mai reușite, pe cari înse le retac de astadată. După fieștecare toast musica intonă piese românești, cari în cele mai multe casuri erau acompianate și de cor. Entusiasmul eră atât de mare, petrecerea atât de animată, încât — de și pentru dans nu s'a prevêđut de mai înainte — totuș s'a jucat și câteva dansuri naționale.

Nu pot termină fără de a nu felicită încă odată brava noastră tinerime din Viena, care procurându-ne o seră de tot plăcută românescă, ne-a dat totodată ocașiune, a ne convinge despre interesul viu, ce-l nutreșce și manifestéză față de tot ce este românesc.

Un óșpe român.

Ilustrațiunile nóstre.

Spitalul Brancovenesc în București.

Între aședămintele publice câte are capitala României, spitalurile deosebit atrag luarea aminte. Iar între spitale, de sigur spitalul Brancovenesc este cel mai bine adjustat și cel mai bogat. O adevărată podóbă a Bucureștilor.

Ca clădire este de o mărime uriașă, fruntea ei cuprinde lungimea unei strade și vederea-i te uimeșce prin frumusețea sa. Făcut din vechia fundație a principelui Brancovean, este coróna grupului de zidiri filantropice Brancovenești, dintre care se naltă cu evlavie biserica Domnița Balașa, alătura statuei domniței care a purtat numele acesta.

În acest grup se află școle pentru fete și băeți cu internat, spitaluri, locuințe pentru preoți, localul administrației și alte dependente. Totul e situat pe cheiul Dimboviței, înainte c'un parc frumos, iar peste drum se înaltă tocmai acuma palatul justiției, unul din clădirile monumentale...

Înainte d'a durmi.

S'a culcat, dar somnul nu vine s'o fure. Gânduri mari o cuprind, acele n'o lasă să dórma; gânduri, care tóte se intrunesc în acelaș loc, la el, la alesul inimei sale.

Este logodită, nunta s'a ficsat pe carnaval, dar pân' atuncia încă e mult, mai o lună, o eternitate!...

S'a pus dar mânila la olaltă, și se rógă lui Dumnezeu s'aducă cât mai curênd diua aceea, când în adevêr va puté fi a lui.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Inmormântarea la Români. Academia Română, afară de adunarea și publicarea documentelor istorico-literare, stăruie să scotă la ivelă și viața intelectuală a poporului nostru. Obiceiurile, credințele, poveștile și peesiile populare se adună din toate părțile și Academia le publică cu multă plăcere. În anii din urmă, la propunerea secțiunii literare, dăna a publicat și premii pentru adunarea obiceiurilor din popor. Prima țesă a fost: nașcerea la Români, pentru care premiul s'a dat dșorei Elena D. O. Sevastos; al doile premiu s'a anunțat pentru «Inmormântarea la Români» de asta-dată invingătorul a fost dl S. Fl. Marianu; dar premiul nu i s'a putut da, fiind că dsa este membru al Academiei. Spre a-l recompensă pe alta cale, Academia i-a tipărit lucrarea și i-a dat 50 de esemplare. Acum dară cartea a apărut, reclamandu-și cu tot dreptul un loc de cinste în literatura noastră folkloristă, pe care dl Marian o cultivă cu mai multă sîrguință, decât ori cine la noi. Autorul studiază inmormântarea începînd dela semnele de mörte și până la județ, descriînd toate credințele, obiceiurile și cântările populare, cu privilegiul acesta. Ca să dăm o iconă a lucrărilor sale, iată aci titlurile capitolelor: Semne de mörte, Pe patul morții, Repausarea, Scăldarea, Imbrăcarea, Aședarea, Stégul (il reproducem în acest numer,) Bradul, Bocirea, La mort, Toiagul, Pausul, Coliva, Pomul, Prândișorul, Priveghiul, Stălpîi, Dorile, Secriul, Petrecerea, Stările, Podurile, Prohodul, Mormântul, Sniamenul, Infrățirea, Comandarea, Moșii, Slobođirea apei, Jelirea, Desgroparea, Sufletul, Vămile, Iadul, Raiul, Județul. Adaus: Inmormântarea la Români din părțile Oraviței: Stégul, Bocete. Prețul 5 lei.

Academia Română a ținut vineri la 4/16 decembrie ședință publică. Cu asta ocaziune dl V. A. Urechia a citit: 1, O legendă din istoria patriei; 2, Domnia lui A. Moruzi la 1793. Dl Sp. Haret a comunicat o notă a dlui N. Coculescu asupra organizării misiunii franceze din Senegal, pentru observarea eclipsei totale de sörre dela 4/16 aprilie 1892, din care face parte și dl Coculescu. Dl Ioan Ghica, președintele Academiei Române, a dăruit Academiei scrisorile ce i-au adresat poeții Gr. Alesandrescu și V. Alecsandri în anii 1842—1890.

O exilată. Sub acest titlu dl Pierre Loti, cel mai tiner membru al Academiei franceze, publică în revista franceză «La Nouvelle Revue» din Paris niște amintiri de călătorie foarte interesante. Distinsul academician francez, care a fost în mai multe rënduri óspele reginei României, în aceste amintiri își descrie impresiunile; ele sînt interesante mai cu sémă, că se petrec tocmai pe timpul romanului de amor al principelui moștenitor Ferdinand cu dșóra Elena Văcărescu. Grăbim a le reproduce după traducerea diarului «Universul» din București.

Roman nou. În librăria Ig. Haimann, București, a apărut «Parasiții» de Dela Vrancea. Un volum în 8°, de peste 350 pagini 4 lei; în legătură frumósă, cu polielă 6 lei. De acelaș autor se află tot acolo: «Trubadurul», un volum, broșat, 4 lei, legat 6 lei; «Sultănica», un volum legat bogat 6 lei; «Liniste», ediția de lux, în 8° mare, 3 lei.

Serate literare 'n Blaș. A doua serată literară în Blaș s'a ținut în sâmbăta trecută. Cu ocaziunea acésta a vorbit dl profesor gimnasial dr. Ioan Nicöră despre literatura română.

TEATRU ȘI MUSICA.

Unde cîntă artiștii români. *Dimitrie Popovici*, prim bariton la opera din Praga. — *Ion Dumitrescu*, prim tenor la opera din Varsovia. — *Grig. Gabrielescu*, prim tenor la Milano. — *Enrieta Darclée*, prima dona, la Roma. — *Elena Teodorini*, prima dona la *.*.

Ciprian Porumbescu la germani și la ruși. Aflăm din «Gazeta Bucovinei» că la Cernăuți se fac pregătiri, ca libretul operetei «Crai nou», să se traducă în limba germană și apoi dimpreună cu musica regretatului Ciprian Porumbescu să se reprezinte pe scena germană din Cernăuți. Libretul este scris de dl V. Alecsandri. Dar teatrul liric din București, care ș-a propus a cultivă musica noastră națională, n'a audīt nimica de acésta operetă? De altă parte, scrie acelaș diar, directorul corului mitropolitan din Moscova, care e totodată și profesor la conservatorul de acolo, dl Smolenski, s'a adresat la părintele regretatului Ciprian Porumbescu rugându-l să-i trimită toate compozițiunile religiose ale reposatului seu fiu, spre a le esecută în Rusia. Părintele Porumbescu a respuns, că va implinī cu plăcere amēndoue cererile.

Concertul «Junimeii» din Cernăuți la 12 l. c. a reușit foarte bine, ca toate petrecerile arangiate de acésta societate. Au fost de față dnele Elena de Popovici, Olga de Grigorcea, Alma de Volcinski, Sofia Stefanovici, Aglaia Isopescul, Agripina Onciul, Ecatarina Cechoschi, ca reprezentante a societății dōmnelor române din Bucovina, apoi reprezentanții Societății pentru literatura și cultura română în Bucovina, reprezentanții universității și alți domni și dōmne. Intēu s'a cîntat un «Imn festiv», apoi «Imnul unirii», după care președintele anului espirat, cand. fil. dl Gr. Filimon a făcut o prea interesantă dare de sémă, iar corul a cîntat «Cîntecul tricolorului», apoi luă cuvēntul noul preșident stud. jur. Alexandru Popovici și arată că trebuie să se urmeze sub stégul național, corul cîntă «Vivat, crescat, floreat!» Dl stud. jur. Constantin cav. de Onciul purtă un toast plin de entusiasm pentru universitatea din Cernăuți, după care urmară și alte toasturi, în sfērșit se cetiră depeșele de felicitare.

Compoziții musicale de dl Burada. Încă din anul trecut, dl dr. Burada a dat la lumină, pe lângă alte multe compozițiuni de valóre și un caet sub titlul «12 Etudes de Salon», par Michel Bourada. Aceste studii sînt scrise gradat, de o eleganță extraordinară și de un deosebit gust în alegerea modulațiunilor. Ele sînt deja admise în diferite conservatōre din Europa, și cei mai distinși profesori de pian, i-au făcut elogiuri, pentru meritoasa sa lucrare, care cum se eprim mai mulți din acei profesori, va aduce mari servicii studioșilor și chiar artiștilor de pian. Etudiile sînt editate la V. Durdily în Paris 11 bis. Boul-d Haussmann.

BISERICĂ ȘI ȘCOLĂ.

Catedrala gr. c. română din Oradea-mare s'a deschis iarăș în duminica trecută, adeca la St. Nicolae, care e patronul bisericii. A pontificet în. Preosf. episcopul Mihail Pavel cu asistintă strălucită; cu asta ocaziune totodată a sfințit șapte preoți. Predica ocașională a fost rostită de Rds. dn canonic dr. Augustin Luran. Biserica e zugrăvită frumos; iconastul transparent e bogat aurit, icōnele bine făcute. Pe cerime, în cele cinci boltituri, sînt cinci icōne; ceea mai mare e sfânta treime,

apoi urmăzează Isus între prunci, Predica pe munte, Un tablou care infătoșează istoricul fondării dieceșei și alta iconă. Tote au coloritul viu și perspectiva ingrită. Păreții marmorati, indeosebi a reușit marmorarea stălpilor. Întręga restaurare a costat peste 30,000 fl., dați de generosul episcop.

O fundațiune nouă. Dl George Lazaru avocat în Vinga, dimpreună cu dna soție născ. Hermina Pap, au făcut o fundațiune de 1000 fl. la consistoriul din Arad, cu condițiunea ca suma acęsta să se capitalizeze până ce va atinge suma de 4000 fl. și atunci din vinutul ei să se dea stipendii studenților români săraci. Cu bucurie luăm act de asemenea fapte generose, căci astfel de o parte se aduce tributul recunoștinței față de persoanele care le sevășesc, de alta ele dau dovadă eclatantă de conștiința chiemării ce manifesteză classa noastră inteligentă.

C E N O U ?

Sciri personale. *Archiducele Francisc Ferdinand*, presumptivul moștenitor de tron al Austro-Ungariei, a început să facă la 16 l. c. o călătorie în giurul lumii, plecând din Triest. — *Dl dr. Ioan Rațiu*, președintele partidului național român, s'a întors dela București la Sibăiu, unde ș-a mutat domiciliul de când cu tulburările dela Turda. — *Dnii dr. V. Lucaciu și Iuliu Coroianu* au făcut dela București o excursiune la Brăila, de unde au plecat cătră casă.

Bal românesc în Oradea-mare. Tinerimea română din Oradea-mare va arangia la 23 ianuarie st. n. petrecere cu dans în sala cea mare a hotelului «Arborele verde», cu concursul capelei militare, pentru ajutarea tinerimei studioșe din localitate. Comitetul arangiator este compus astfel: președinte Teodor Popescu, vicepreședinți Aurel Lazar și Aurel Valean, cassar George Miclea, major dom I Andrei Ille, major dom II Aurel Szabo, notari Coriolan Meseșian și Andrei Dobossy, controlor Mihai Gropșan. Inceputul la 9 ore sęra. În paușă se va jucă «Călușerul» și «Bătuta.»

Alegerile pentru comitetul comitatului Biharia s'au făcut în luna trecută. Dintre români s'au ales: la Aleșd Alesandru Filip și George Morarescu, la Ginta George Rocsin, la Ursad Vasile Popescu, la Ceica Mi-

hai Popescu, la Vad Vasile Czibenszky și Gavril Lungu, la Fuđi-Oșorhei Nicolae Popa, la Ugra Ioan Gólya, la Nimoești Iosif Pap, la Borodul-mare Gavril Rednic, Gustav Rezei, Grigorie Darabant, Samuil Palady, la Mișca Iuliu Filimon, la Răbăgani Teodor Ciumpes și Ilie Moga, la Vașcou Iosif Dragan și Paul Pop, la Buntești Ioan Veres și Paul Pop, la S. Keresztur Vas. Rocsin, la Bogyosló Eugen Venter, la Vașad dr. Felician Bran, la Gurbedi Nestor Porumb și I. Kis, adeca 26 din 150 căți s'au ales în tot comitatul.

Hurban condamnat. Publicistul slovac Svetozar Hurban Vajaszky, fiul renumitului Hurban din 1848, a publicat în ȃiarul «Narodnie Noviny» un articol intitulat «Hienismul în Ungaria» pentru care procurorul regesc i-a intentat proces de presă. Acesta s'a pertractat în sâmbăta trecută la tribunalul cu jurați din Pojon; autorul, apęrat de advocații Mudron și Stefanovici, a fost declarat de jurați unanim vinovat, iar tribunalul l'a condamnat la un an de închisore de stat și la 300 fl. amendă

Necrologe. *Constantiu Papvalvi*, preposit și canonic al bisericei catedrale mitropolitane din Blaș, a încetat din viață la 20 l. c. în etate de 89 ani și în al 65-le al preoției sale. Inmormęntarea s'a făcut la 22 l. c. după mieđăđi la o oră. — *Dimitrie Goleșcu* a încetat din viață în Belgia, unde s'a mutat încă în revoluția din 1848; el a publicat și doue lucrări literare relative la educațiune. Cu dęnsul a dispărut cel din urmă dintre frații și verii Golești, cari au avut un rol atăt de mare în istoria României. — *Simeon Pop*, notar cercual emerit în Orța-de-jos, în Selagiu, a reposat la 6 decembre, în etate de 70 ani.

Călindarul sęptęmănei.

ȃiua sępt.	Călindarul vechiu	Călind. nou	Sorele
Dumin. a 28 după Rusali, Ev. dela Luca c. 18. gl. 3, a inv 6.	res.	ap	
Duminică 13	Par. Axentie	25 (†) Nasc. Dni	7 49 4 12
Luni 14	SS. M. Tirs și Arion	26 (†) Mart. Stef	7 49 4 13
Marți 15	St. Elefteric	27 Ioan Ev. și Ap	7 49 4 14
Mercuri 16	Prof. Augeu	28 Pruncii nev.	7 49 4 15
Joi 17	S. Prof. Daniil	29 Jonathan	7 49 4 16
Vineri 18	Mart. Sebastian	30 David	7 49 4 17
Sâmbăta 19	Mart. Bonifacie	32 Silvestru	7 50 4 17

Proprietar, redactor respunđător și editor:
IOSIF VULCAN.

De oră-ce în negustoria noastră **facem inventariul** ceea ce are să țină până 'n 20 ianuarie 1893, și localul nostru îngust este indesuit de mărfuri, am hotărît **ca în loc de desfacere totală, să efectuim o vęndare cu 20% mai ieftină**

decăt pretiurile ordinare.

Magasinul nostru este forte bogat asortat cu

Papuci (ghete) femeiești cu zug	dela 2 fl. 40 cr. in sus
Papuci bărbătești de vichs cu zug	„ 2 fl. 60 „ „ „
Papuci de bal și de ocasiune	„ 1 fl. 50 „ „ „
Cizme pentru copii	„ 2 fl. 30 „ „ „
Papuci pentru copii	„ 25 „ „ „

asemenca subvestminte de iernă, ruferii, pălării, cușme, mănuși și cravate de cea mai frumoșă esecuțiune și de cea mai țitore calitate se află la

L. Nádor et Comp., magazin de papuci, pălării și articoli de modă bărbătești, în Oradea-mare, strada Pomului verde, casa Dery.

10 (2-5)